

استانداردهای بین المللی موازین بهداشت گیاهی
INTERNATIONAL STANDARDS FOR
PHYTOSANITARY MEASURES

استاندارد شماره 22
ISPM22

ضوابط برقراری مناطق عاری با شیوع کم آفت

Requirements for the establishment of areas of low pest prevalence

ترجمه و تنظیم:

مدیریت تدوین ضوابط، استانداردها و برنامه های کنترل

مریم جلیلی مقدم

نرجس کریمی

۱۳۹۵

فهرست مطالب

3	پذیرش.....
3	مقدمه.....
3	هدف.....
4	کلیات شرایط.....
	زمینه
4	1- ملاحظات عمومی.....
4	1-1- مفهوم مناطق با شیوع کم آفت.....
4	1-2- مزایای استفاده از مناطق با شیوع کم آفت.....
4	1-3- تمایز بین منطقه با شیوع کم آفت و منطقه عاری از آفت.....
	شرایط
5	2- شرایط عمومی.....
5	2-1- تعیین منطقه با شیوع کم آفت.....
5	2-2- برنامه های عملیاتی.....
6	3- شرایط خاص.....
6	3-1- ایجاد منطقه با شیوع کم آفت.....
6	3-1-1- تعیین سطوح مشخص شده آفت.....
6	3-1-2- توضیحات جغرافیایی.....
6	3-1-3- مدارک و تاییدیه.....
7	3-1-4- دستورالعمل های بهداشت گیاهی.....
7	3-1-4-1- اقدامات نظارت.....
7	3-1-4-2- کاهش سطوح آفت و حفظ شیوع کم.....
8	3-1-4-3- کاهش ریسک ورود آفت خاص.....
8	3-1-4-4- برنامه اقدام اصلاحی.....
8	3-1-5- تایید منطقه با شیوع کم آفت.....
9	3-2- نگهداری از منطقه با شیوع کم آفت.....
9	3-3- تغییر در وضعیت منطقه با شیوع کم آفت.....
10	3-4- تعلیق و بازگشت از وضعیت منطقه با شیوع کم آفت.....

پذیرش

این استاندارد در هفتمین جلسه کمیسیون موقت موازین بهداشت گیاهی در آوریل 2005 به تصویب رسید.

مقدمه

هدف

این استاندارد شرایط و دستورالعمل‌هایی برای ایجاد مناطق با شیوع کم آفت (ALPP) برای آفات مشمول مقررات در یک منطقه و به منظور تسهیل صادرات، برای آفات مشمول مقررات توسط کشور وارد کننده توصیف شده است. که شامل شناسایی، تایید، حفظ و استفاده از مناطق با شیوع کم آفت است.

منابع

استاندارد موجود به استانداردهای بین‌المللی برای موازین بهداشت گیاهی اشاره دارد. استانداردها در پرتال بین‌المللی بهداشت گیاهی در سایت زیر قابل دسترسی هستند.

<https://www.ippc.int/core-activities/standards-setting/ispms>

تعاریف

تعاریفی از اصطلاحات بهداشت گیاهی مورد استفاده در این استاندارد را می‌توانید در استاندارد شماره 5 ببینید.

کلیات شرایط

ایجاد منطقه با شیوع کم آفت یک گزینه مدیریت آفت که در حفظ یا کاهش جمعیت آفت در زیر یک سطح مشخص شده در منطقه استفاده می‌شود. منطقه با شیوع کم آفت ممکن است برای تسهیل صادرات یا برای محدود کردن تاثیر آفت در منطقه استفاده شود. سطح پایین آفت مشخص شده باید با در نظر گرفتن امکان سنجی اقتصادی و عملیاتی ایجاد یک برنامه لحاظ شده و حفظ این سطح تعیین شود و هدف این است که منطقه با شیوع کم آفت ایجاد شود. در تعیین منطقه با شیوع کم آفت، سازمان ملی حفظ نباتات باید منطقه مشمول را توصیف کند. مناطق با شیوع کم آفت ممکن است برای آفات مشمول مقررات توسط کشور وارد کننده ایجاد و حفظ شود. نظارت آفت مرتبط بایستی مطابق با پروتکل‌های مناسب (استاندارد شماره 6، راهنمای نظارت) انجام شود. روش‌های بهداشت گیاهی اضافی ممکن است برای منطقه با شیوع کم آفت ایجاد و حفظ شود. پس از ایجاد منطقه با شیوع کم آفت، توسط اقدامات مداوم برای ایجاد استفاده شود و مستندات و تایید اقدامات لازم حفظ شود. در اغلب موارد یک برنامه عملیاتی رسمی مشخص که لازمه دستورالعمل‌های بهداشت گیاهی است مورد نیاز است. در صورتی که تغییر در وضعیت منطقه، با شیوع کم آفت وجود دارد، برنامه اقدام اصلاحی باید آغاز گردد.

زمینه

1- ملاحظات عمومی

1-1- مفهوم مناطق با شیوع کم آفت

مفهوم مناطق با شیوع کم آفت در کنوانسیون بین المللی حفظ نباتات و توافقنامه موازین بهداشت گیاهی و بهداشت سازمان تجارت جهانی اشاره شده است. (توافقنامه WTO-SPS).

کنوانسیون بین المللی حفظ نباتات منطقه با شیوع کم آفت را به عنوان "منطقه، که همه کشورها، بخشی از کشور یا همه یا بخش هایی از چندین کشور، که توسط مقامات ذیصلاح مشخص شده "تعریف کرده است، که در آن یک آفت خاص در سطوح پایین رخ می دهد و اینکه منوط به نظارت موثر با کنترل یا اقدامات ریشه کنی است. (ماده دوم). علاوه بر این، ماده (e) 4-2 بیان می کند که مسئولیت های سازمان ملی حفظ نباتات شامل حفاظت از مناطق در معرض خطر و تعیین حفظ و نظارت مناطق عاری از آفت و مناطق با شیوع کم آفت می باشد.

ماده 6 توافقنامه موازین بهداشت گیاهی و بهداشت - سازمان تجارت جهانی "انطباق با شرایط منطقه، شامل منطقه عاری از بیماری یا آفت "مقرر کرده است. بیشتر در مورد مسئولیت های کشورهای عضو برای مناطق با شیوع کم آفت است.

1-2- مزایای استفاده از مناطق با شیوع کم آفت

- مزایای استفاده از مناطق با شیوع کم آفت شامل:
- حذف نیاز به ضد عفونی پس از برداشت زمانی سطح آفت مشخص شده تجاوز نکرده باشد.
- برای برخی آفات روش های کنترل بیولوژیکی وابسته به جمعیت پایین آفت حضور دارد ممکن است در کاهش آفت کش استفاده شود.
- تسهیل دسترسی به بازار برای محصولات از مناطقی که قبلاً محروم بوده اند.
- کنترل جابجایی محدود تر شامل انتقال کالاها ممکن است مجاز باشد:
- منطقه با شیوع کم آفت یا از طریق منطقه عاری از آفت، اگر کالا عاری از آفت باشد.
- یک منطقه با شیوع کم آفت یا از طریق دیگر مناطق با شیوع کم آفت، اگر کالا دارای هم ارزی ریسک آفت است.

1-3- تمایز بین منطقه با شیوع کم آفت و منطقه عاری از آفت

تفاوت اصلی بین منطقه با شیوع کم آفت و منطقه عاری از آفت این است که آفت در زیر یک سطح جمعیت مشخص شده در منطقه با شیوع کم آفت حضور دارد، در حالی که آفت از یک منطقه عاری از آفت وجود ندارد. زمانی که آفت در یک منطقه وجود دارد، انتخاب ایجاد یک منطقه با شیوع کم آفت یا تلاش برای ایجاد یک منطقه عاری از آفت به عنوان یک گزینه مدیریت آفت به ویژگی های آفت بستگی دارد، توزیع آنها در منطقه مربوطه و فاکتورهایی که این توزیع، امکان سنجی عملیاتی و اقتصادی برنامه، هدف برای ایجاد منطقه با شیوع کم آفت خاص یا منطقه عاری از آفت را تعیین می کند.

شرایط

2- شرایط عمومی

2-1- تعیین منطقه با شیوع کم آفت

ایجاد منطقه با شیوع کم آفت یک گزینه مدیریت آفت است که برای حفظ یا کاهش جمعیت آفت زیر سطح مشخص شده در یک منطقه مورد استفاده قرار می گیرد. این ممکن است برای تسهیل انتقال کالاها خارج از مناطقی که آفت موجود است مورد استفاده قرار می گیرد. از جمله برای صادرات یا حمل و نقل داخلی، و کاهش یا محدود کردن تاثیر آفت در منطقه. یک منطقه با شیوع کم آفت می تواند برای آفات از میان طیف گسترده ای از شرایط محیطی و میزبانها ایجاد شود، و وابستگی بیولوژی آفت و ویژگی های منطقه را در نظر گرفت. از آنجا که منطقه با شیوع کم آفت ممکن است برای اهداف مختلف ایجاد شود، اندازه و شرح منطقه با شیوع کم آفت بستگی به هدف دارد. نمونه هایی از یک منطقه با شیوع کم آفت ممکن است توسط سازمان ملی حفظ نباتات که برای این استاندارد هستند ایجاد شود:

- منطقه تولید جایی که محصولات برای صادرات در نظر گرفته می شوند.
- منطقه تحت برنامه ریشه کنی ی سرکوب
- منطقه اقدام به عنوان یک منطقه حائل برای محافظت از منطقه عاری از خطر
- منطقه منطقه در داخل منطقه عاری از آفت که وضعیت خود را از دست داده است و تحت برنامه اقدام اصلاحی می باشد.
- بخشی از کنترل رسمی در ارتباط با آفات مشمول مقررات غیر قرنطینه ای (استاندارد شماره 16: آفات مشمول مقررات غیر قرنطینه ای را ببینید. مفهوم و کاربرد).
- منطقه تولید در یک منطقه آلوده از کشور که از آن محصولات برای انتقال به سایر مناطق با شیوع کم آفت در آن کشور در نظر گرفته می شود.
- منطقه با شیوع کم آفت جایی که ایجاد می شود و مواد میزبان برای صادرات در نظر گرفته می شود، آنها ممکن است موضوعی اضافی برای موازین بهداشت گیاهی در نظر گرفته شود. در این روش، منطقه با شیوع کم آفت می تواند بخشی از رویکرد سیستمی باشد.
- رویکرد های سیستمی در استاندارد شماره 14 (استفاده از اقدامات تلفیقی در رویکرد سیستمی برای مدیریت ریسک آفت) به تفصیل مطرح شده است.
- چنین سیستمی ممکن است خیلی کارآمد باشد در تضمین اینکه شرایط بهداشت گیاهی واردات لحاظ شده است و در نتیجه، در بسیاری موارد، ریسک آفت ممکن است برای آن دسته از موارد میزبانی نشات گرفته از منطقه عاری از آفت کاهش یابد.

2-2- برنامه های عملیاتی

در اغلب موارد یک برنامه عملیاتی رسمی مورد نیاز است که دستورالعمل های بهداشت گیاهی کشور در حال اعمال را مشخص می کند. اگر برای استفاده در یک منطقه با شیوع کم آفت برای تسهیل تجارت با کشورهای دیگر، مانند طرح ممکن است به صورت یک برنامه کاری خاص به عنوان

بخشی از توافقات دوجانبه بین سازمانهای ملی حفظ نباتات از هر دو کشور عضو صادر کننده و وارد کننده باشد، یا ممکن است شرایط کلی از کشور وارد کننده مورد نیاز باشد، که باید بنا به درخواست آنها در دسترس باشد. توصیه می شود که کشور صادر کننده با کشور وارد کننده در مراحل اولیه از فرآیند اینکه شرایط بهداشت گیاهی واردات لحاظ شده است اطمینان حاصل کند.

3- شرایط خاص

3-1- ایجاد منطقه با شیوع کم آفت

سطوح پایین آفت می تواند به طور طبیعی رخ دهد یا از طریق توسعه و استفاده از موازین بهداشت گیاهی با هدف کنترل آفات ایجاد شود..

3-1-1- تعیین سطوح مشخص شده آفت

سطوح مشخص شده برای آفات مرتبط بایستی توسط سازمان ملی حفظ نباتات کشوری که در آن منطقه با شیوع کم آفت قرار گرفته است ایجاد شود، با صحت کارآمد بودن برای مجاز بودن ارزیابی اینکه آیا پروتکل ها و داده های نظارت برای تعیین اینکه شیوع آفت زیر این سطوح است. سطوح آفت مشخص شده ممکن است از طریق تحلیل خطر آفت ممکن است ایجاد شود، به عنوان مثال در استاندارد 11 (تحلیل خطر آفت برای آفات قرنطینه ای) و استاندارد 12 (تحلیل خطر آفت برای آفات مشمول مقررات غیر قرنطینه ای) توصیف شده است. اگر منطقه با شیوع کم آفت برای تسهیل صادرات در نظر گرفته شود، سطوح مشخص شده باید در رابطه با کشور وارد کننده ایجاد شوند

3-1-2- توضیحات جغرافیایی

سازمان ملی حفظ نباتات باید منطقه با شیوع کم آفت با نقشه های پشتیبانی از مرزهای منطقه ای را توصیف کنند. در صورت لزوم، توصیف ممکن است شامل مکان های تولید گیاهان میزبان در نزدیکی مناطق تولید تجاری، همچنین به عنوان موانع طبیعی و یا مناطق حائل که ممکن است منطقه را ایزوله کند.

این مورد ممکن است برای نمایان کردن چگونگی اندازه و ترکیب موانع طبیعی و مناطق حائل برای محرومیت یا مدیریت آفت کمک کند، یا چرا آنها به عنوان یک مانع برای آفت بکار می روند.

3-1-3- مدارک و تاییدیه

سازمان ملی حفظ نباتات باید بررسی و مستند کند که همه دستورالعمل ها اجرا شوند. فاکتورهایی از این فرآیند بایستی شامل :

- دستورالعمل های مستند به دنبال داشته باشد. (به عنوان مثال رویه دستورالعمل).
- دستورالعمل های اجرا شده و نگهداری سوابق این دستورالعمل ها
- بررسی دستورالعمل ها
- توسعه و اجرای طرح های اقدام اصلاحی

3-1-4- دستورالعمل های بهداشت گیاهی

3-1-4-1- اقدامات نظارت و ردیابی

وضعیت هایی از موقعیت آفت مرتبط در منطقه، در صورت لزوم از منطقه حائل، باید با نظارت تعیین شود (به عنوان مثال در استاندارد شماره 6 توصیف شده است) در طول دوره های مناسب و در یک سطح از حساسیت که آفت خاص در سطح مشخص با سطح مناسب از اطمینان تعیین می شود. نظارت باید با توجه به پروتکل برای آفات خاص انجام شود. این پروتکل ها باید شامل چگونگی اندازه گیری باشد. اگر سطح آفت خاص حفظ شده باشد، به عنوان مثال انواع تله، تعداد تله هادر هر هکتار، تعداد قابل قبول آت در هر تله هر روز یا هفته، تعداد نمونه ها در هر هکتار که نیاز است آزمایش شوند یا بازرسی شوند، بخشی از گیاهان که آزمایش یا بازرسی می شوند.

داده نظارتی بایستی جمع آوری و مستند شود تا نشان دهد که جمعیت آفات خاص تجاوز نمی کند از سطح آفت خاص در هر منطقه ای از منطقه با شیوع کم آفت مورد هدف و هر گونه ارتباط مناطق حائل، واز جمله، مرتبط با نظارت میزبان های کشت داده شده و کشت داده نشده، یا زیستگاههایی به طور خاص در مورد اینکه آفت یک گیاه است. داده حاصل از نظارت باید مرتبط با چرخه زندگی آفات خاص باشد و بایستی اعتبار آماری برای تعیین ویژگی سطوح جمعیت آفت داشته باشد.

هنگامی که یک منطقه با شیوع کم آفت ایجاد شود، گزارش های فنی از آفات خاص تعیین می شود، و نتایج از فعالیت های نظارت بایستی گزارش و حفظ شود برای دوره ای از بسته به بیولوژی، پتانسیل باروری دامنه میزبانی از آفات خاص. با این حال برای تکمیل این اطلاعات، باید برای سالهای ممکن ارائه شود، قبل از ایجاد منطقه با شیوع کم آفت.

3-1-4-2- کاهش سطوح آفت و حفظ شیوع کم

در منطقه با شیوع کم آفت، دستورالعمل های بهداشت گیاهی باید مستند و اعمال شود برای لحاظ کرد سوح آفات در میزبان های کشت شده، میزبانهای کشت نشده، یا زیستگاههای ویژه در مورد اینکه آفت یک گیاه است. دستورالعمل های بهداشت گیاهی باید مرتبط با بیولوژی و رفتار آفات خاص باشد. نمونه هایی از دستورالعمل های مورد استفاده که باید سطح آفت خاص را لحاظ کنند عبارتند از:

- حذف جایگزین و یا میزبان های جایگزین و استفاده از آفت کش ها، رها سازی عوامل کنترل بیولوژیکی، استفاده از تکنیک هایی با ظرفیت بالای تله گذاری، تسخیر (گرفتن) آفت.
- هنگامی که یک منطقه با شیوع کم آفت ایجاد می شود، فعالیت های کنترل باید برای تعداد سالهای موثر کارآمد، بسته به بیولوژی، پتانسیل باروری و دامنه میزبانی آفات خاص ثبت شود. با این حال برای تکمیل این اطلاعات، داده باید برای سالهای ممکن ارائه شود، قبل از ایجاد منطقه با شیوع کم آفت.

3-1-4-3- کاهش ریسک ورود آفت خاص

در مواردی که منطقه با شیوع کم آفت برای مشمول مقررات ایجاد شده است، موازین بهداشت گیاهی ممکن است برای کاهش ریسک ورود آفات خاص به منطقه با شیوع کم آفت (استاندارد شماره 20: دستورالعمل هایی برای سیستم بهداشت گیاهی واردات لازم باشد).

که شامل موارد زیر است:

- راههای ورود مشمول مقررات و مواردی که برای حفظ منطقه با شیوع کم آفت نیاز به کنترل دارد. تمام راههای ورود به داخل یا خارج از منطقه با شیوع کم آفت باید شناسایی شود. اینها ممکن است شامل تعیین نقاط ورود، و شرایطی برای مستندات، ضد عفونی، بازرسی یا نمونه برداری قبل از ورود به منطقه.
  - تایید مدارک و بازرسی از محموله ها از جمله شناسایی نمونه های منع شده (ممنوع) از آفت خاص و نگهداری از نمونه سوابق.
  - تایید کاربرد و اثر بخشی شرایط مورد نیاز
  - مستند سازی از هر گونه دستورالعمل بهداشت گیاهی
- یک منطقه با شیوع کم آفت ممکن است برای آفات مشمول مقررات داخلی یا برای تسهیل صادرات برای آفات مشمول مقررات در کشور وارد کننده ایجاد شده باشد. هنگامی که منطقه با شیوع کم آفت برای یک آفتی که آفت قرنطینه ای برای این منطقه نیست ایجاد می شود، اقدامات برای کاهش ریسک ورود ممکن است ارائه شود. با این حال، این اقدامات نباید تجارت گیاه و محصولات گیاهی به داخل کشور را محدود کنند، یا بین کالاهای تولید ملی و وارداتی تبعیض قائل شوند.

3-1-4-4- برنامه اقدام اصلاحی

سازمان ملی حفظ نباتات باید دارای یک طرح مستند برای اجرا داشته باشند اگر سطح آفت خاص در منطقه با شیوع کم آفت تجاوز کرده باشد، یا در صورت امکان در منطقه حائل (بخش 3-3 سایر شرایط که ممکن است وضعیت منطقه با شیوع کم آفت را تغییر ده توصیف شده است). طرح ممکن است شامل یک بازرسی محدود برای تعیین منطقه که در آن سطح آفت خاص فراتر رفته است، نمونه برداری کالا، کاربرد آفت کش ها و توقیف (سرکوب) سایر فعالیت ها.

طرح های اقدام اصلاحی ممکن است تمام مسیر ها را نشان دهد.

3-1-5- تایید منطقه با شیوع کم آفت

سازمان ملی حفظ نباتات کشوری که منطقه با شیوع کم آفت در آن ایجاد نشده است باید بررسی کند که اقدامات لازم در شرایط منطقه با شیوع کم آفت موجود در مکان لحاظ شده است. این موارد شامل تایید تمام جنبه های مستند سازی و تایید روش های توصیفی است که در بخش 3-1-3 اجرا شده است. اگر منطقه ای برای صادرات استفاده می شود، سازمان ملی حفظ نباتات کشور وارد کننده ممکن بررسی تطابق را خواهان باشد.

3-2- نگهداری از منطقه با شیوع کم آفت

هنگامی که یک منطقه با شیوع کم آفت ایجاد می شود، سازمان ملی حفظ نباتات باید مستندات و روش های تایید ایجاد شده را حفظ کند، و دستورالعمل های بهداشت گیاهی و کنترل های جابجایی و نگهداری سوابق را پیگیری کند. سوابق باید برای حداقل 2 سال گذشته و یا تا زمانی که لازم برای حمایت از برنامه است باقی بماند. اگر منطقه با شیوع کم آفت برای اهداف صادرات استفاده شود، سوابق باید در دستورالعمل باید در دسترس کشور وارد کننده بنا به درخواست قرار گیرد. علاوه بر این، ایجاد دستورالعمل باید به طور معمول حداقل یک بار در سال بررسی گردد.

3-3- تغییر در وضعیت منطقه با شیوع کم آفت

علت اصلی که منجر به تغییر در وضعیت منطقه با شیوع کم آفت می شود آفات خاص که در شیوع بیش از سطوح آفت خاص در منطقه با شیوع کم آفت است را شناسایی می کند (تشخیص می دهد). مثالهای دیگری که ممکن است باعث تغییر در وضعیت منطقه با شیوع کم آفت شود و منجر به اقدامات لازم شود عبارتند از:

- شکست مکرر از روش های نظارتی
  - مستندات ناقص که در معرض خطرات تلفیقی منطقه با شیوع کم هستند.
  - تغییر در وضعیت باید منجر به اجرای برنامه اقدام اصلاحی مشخص در بخش 4-1-4-3 این استاندارد شود. برنامه اقدام اصلاحی می تواند در اسرع وقت پس از تایید اینکه سطح آفت خاص در منطقه با شیوع کم آفت تجاوز کرده آغاز شود.
  - بسته به نتیجه اقدامات صورت گرفته، منطقه با شیوع کم آفت ممکن است:
    - تداوم (وضعیت از دست نرفته)، اگر اقدامات بهداشت گیاهی (به عنوان بخشی از اقدام اصلاحی در مورد تشخیص آفات خاص در بالای سطوح آت خاص) موفقیت آمیز باشد.
    - تداوم، اگر شکست اقدامات نظارتی یا سایر کاستی های (نواقصی) دیگر برطرف شده باشد.
    - تعریف دوباره برای مستثنی کردن یک منطقه معلوم، در صورتی که سطح آفت خاص از یک منطقه محدود تجاوز کند که می تواند شناسایی و ایزوله شود.
  - تعلیق کردن
- اگر منطقه با شیوع کم آت برای اهداف صادرات استفاده شود، کشور وارد کننده ممکن است به چنین وضعیت ها و فعالیت های مرتبط که برای آن گزارش شده نیاز داشته باشد. دستورالعمل های بیشتری توسط استاندارد 17 (گزارش آفت) در مورد گزارشات آفت دیگر ارائه شده است. علاوه بر این، اقدام اصلاحی ممکن است بین کشورهای صادر کننده و وارد کننده مورد توافق باشد.

3-4- تعلیق و بازگشت از وضعیت منطقه با شیوع کم آفت

اگر یک منطقه با شیوع کم آفت توقیف یا معلق شده است، رسیدگی برای تعیین علت شکست باید آغاز گردد. برنامه های اقدام اصلاحی، و اگر تدابیر اضافی لازم باشد، برای جلوگیری

بازگشت شکست باید اجرا شود. توقیف (تعلیق) منطقه با شیوع کم آت تا زمانی که آن را نشان دهد که جمعیت های آفت در زیر سطح آفت خاص برای دوره زمانی مناسب هستند، یا اینکه نواقصی های دیگر اصلاح شود. با شروع ایجاد یک منطقه با شیوع کم آفت، حداقل دوره زمانی در زیر سطح آفت خاص برای برگرداندن وضعیت های منطقه با شیوع کم آفت در مورد بیولوژی آفات خاص بستگی دارد. هنگامی که علت شکست، اصلاح شده و مطابق با برنامه عملیاتی تایید شده است، منطقه با شیوع کم آفت می تواند برگردانده شود.